

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 537/2017-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. novembra 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], a [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Dušanom Remetom, advokátska kancelária, Masarykova 2, Prešov, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Prešove v konaní vedenom pod sp. zn. 5 S 28/2014 a jeho rozsudkom z 18. februára 2015 a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Sžo 92/2015 a jeho rozsudkom z 31. mája 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] a [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 1. augusta 2017 doručená sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ 1“) a [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ 2“, spolu aj „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 35 ods. 1, čl. 39 ods. 1, čl. 40, čl. 46 ods. 1 a 2 a čl. 52 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv

a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 S 28/2014 a jeho rozsudkom z 18. februára 2015 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) a postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Sžo 92/2015 a jeho rozsudkom z 31. mája 2017 (ďalej „rozsudok najvyššieho súdu“).

2. Zo sťažnosti vyplýva, že žalobou z 10. marca 2014 sa sťažovateľ 1 domáhal na krajskom súde preskúmania zákonnosti postupu a rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredia (ďalej len „ústredie“) č. 15526-2/2014-BA z 3. februára 2014. Uznesením krajského súdu sp. zn. 5 S 28/2014 z 13. januára 2015 bol do konania pribratý sťažovateľ 2.

3. Sťažovateľ 1 v podanej žalobe namietal porušenie svojich subjektívnych práv v správnom konaní predovšetkým z dôvodov nedostatočného zistenia skutkového stavu, porušenia zásady dvojinstančnosti administratívneho konania, nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti rozhodnutia ústredia, porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a prejudikovania rozhodnutia.

4. Krajský súd napadnutým rozsudkom žalobu sťažovateľa 1 zamietol a vo vzťahu k sťažovateľovi 2 rozhodol o zrušení žalobou napadnutého rozhodnutia ústredia, vrátil ústrediu vec na ďalšie konanie a priznal sťažovateľovi 2 náhradu trov konania.

5. Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovateľ 1 (vo vzťahu k zamietajúcemu výroku) a aj ústredie (vo vzťahu ku zrušujúcemu výroku) odvolanie, o ktorých rozhodol najvyšší súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok súdu prvého stupňa v časti týkajúcej sa zamietnutia žaloby sťažovateľa 1 potvrdil a v časti týkajúcej sa zrušenia rozhodnutia ústredia a vrátenia veci na ďalšie konanie zmenil tak, že konanie zastavil.

6. Podľa názoru sťažovateľov rozsudkami krajského súdu a najvyššieho súdu a postupom, ktorý im predchádzal, došlo k porušeniu ich označených práv podľa ústavy a dohovoru, a to z viacerých dôvodov.

7. Sťažovatelia predovšetkým poukazujú na viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu v obdobných veciach. Z týchto rozhodnutí usudzujú, že ústredie nemalo právomoc rozhodnúť o určení tzv. uplatniteľnej legislatívy sťažovateľov. Ďalej sťažovatelia argumentujú, že podľa doterajšej judikatúry nebolo možné najvyšším súdom rozhodnúť vo veci bez toho, aby došlo najprv k zodpovedaniu príslušných prejudiciálnych otázok zo strany Súdneho dvora Európskej únie. Podľa sťažovateľov nezohľadnenie judikatúry samo osebe preukazuje porušenie označených práv.

8. Sťažovatelia ďalej vytýkajú konajúcim súdom nedostatky týkajúce sa zisťovania skutkového stavu veci. V tejto súvislosti poukazujú na to, že príslušná inštitúcia sociálneho zabezpečenia v Poľskej republike určila, že uplatniteľnou legislatívou v daných veciach je v zmysle európskeho práva (čl. 16 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 987/709 a čl. 13 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004) slovenská legislatíva. Ústredie to akceptovalo vydaním príslušného formulára, a preto sa na sťažovateľa 2 hľadelo ako na zamestnanca vykonávajúceho zamestnaneckú činnosť na území Slovenskej republiky. V neskoršom období ústredie nariadilo preveriť reálny výkon činnosti sťažovateľa 2 na Slovensku a prípadne rozhodnúť o zániku ich povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti podľa slovenských právnych predpisov, k čomu napokon aj došlo, a to podľa sťažovateľov v rozpore so zákonom. Sťažovatelia k dokazovaniu, ktoré vykonalo ústredie, dodávajú, že je základnou povinnosťou ústredia vykonávať dokazovanie v administratívnom konaní a sťažovatelia nie sú povinní čokoľvek preukazovať a dokazovať namiesto orgánu verejnej správy a už vôbec nie v konaní v rámci správneho súdnictva, kde sa rozhoduje zásadne na podklade skutočného stavu veci zisteného v administratívnom konaní. Ak z rozsudkov všeobecných súdov vyplýva, že sťažovateľ 1 nemá na Slovensku registrované sídlo a sťažovateľ 2 tu reálne nevykonáva žiadnu činnosť, podľa sťažovateľov ide o závery prijaté bez náležitého zistenia skutočného stavu veci. Sťažovatelia namietajú, že orgán verejnej správy nepristúpil k doplneniu dokazovania, nevyžiadal si ďalšie potrebné doklady, nepristúpil k výsluchu sťažovateľa 2, ale ani k inému spôsobu preverenia výkonu činnosti, napr. vycestovanie na miesta, kde sťažovatelia aktuálne vykonávajú prácu – roznos letákov, prípadne aj dopyt na adresátov, ktorým sa letáky distribuujú.

9. Rozhodnutím všeobecných súdov došlo podľa sťažovateľov k akceptovaniu nezákonného retroaktívneho rozhodnutia zo strany pobočky a ústredia. Z ich pohľadu je totiž neprípustné, aby ústredie, resp. pobočka vydala individuálny právny akt, ktorým rozhodne o právach účastníka konania spätne k inému dátumu, než je dátum jeho vydania.

10. Sťažovatelia taktiež namietajú, že pobočka a ústredie nedodrжали zákonnú 60-dňovú lehotu na rozhodnutie podľa § 210 ods. 1 a 2 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a nedošlo ani k jej predĺženiu, ale ani k prerušeniu konania, a preto rozhodnutia pobočky a ústredia sú nezákonné už pre samotné nedodržanie tejto lehoty. Pritom všeobecné súdy nevyhodnotili tento argument sťažovateľov ako dôvodný, resp. ako postačujúci na zrušenie rozhodnutí ústredia a pobočky.

11. Rovnako z pohľadu sťažovateľov za nezákonné treba považovať samotné vykonanie kontroly na zistenie skutočnosti, či sťažovatelia vykonávajú na Slovensku činnosť, pretože toto nepatrí do právomoci pobočky či ústredia. Takúto kontrolu môže uskutočniť iba príslušný inšpektorát práce, ktorý však nezistil žiadne nedostatky.

12. Napokon podľa sťažovateľov došlo aj k porušeniu princípu rovnakého zaobchádzania. Sťažovateľ 1 totiž zamestnáva viacero zamestnancov – občanov Poľskej republiky, vo vzťahu ku ktorým pri existencii rovnakých podmienok príslušná pobočka nerozhodla o tom, že nepodliehajú slovenskej legislatíve. Týmto bol vo vzťahu k porovnateľným zamestnancom sťažovateľa 1 uplatnený odlišný postup ako vo vzťahu k sťažovateľovi 2.

13. V nadväznosti na uvedené skutočnosti sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že rozsudkom krajského súdu a rozsudkom najvyššieho súdu, ako aj konaním, ktoré im predchádzalo, boli porušené ich označené základné práva podľa ústavy a dohovoru, napadnutý rozsudok najvyššieho súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu zrušil a vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie, priznal im každému 10 000 € primerané zadost'učinenie a náhradu trov konania.

14. V zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ako ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

15. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

16. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto zákonného ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

K namietanému porušeniu označených článkov ústavy rozsudkom krajského súdu

17. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní časti sťažnosti, ktorou sťažovatelia namietajú porušenie označených základných práv a slobôd rozsudkom krajského súdu, poukazuje na to, že v zmysle už uvedeného ustanovenia čl. 127 ods. 1 ústavy disponuje ústavný súd pri ochrane poskytovanej fyzickým alebo právnickým osobám len subsidiárnou právomocou. Zo subsidiárnej právomoci ústavného súdu vyplýva, že právomoc ústavného

súdu nastupuje až vtedy, keď ochranu základných práv a slobôd nemôžu sťažovateľovi poskytnúť všeobecné súdy (I. ÚS 269/06). Ak sa pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa môže ochrany základných práv alebo slobôd domôcť využitím dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred všeobecnými súdmi, ústavný súd takúto sťažnosť odmietne pre nedostatok právomoci (IV. ÚS 115/07).

18. Vzhľadom na uvedený princíp subsidiárnej právomoci ústavného súdu tak ústavný súd nedisponuje právomocou preskúmať rozsudok krajského súdu, pretože jeho rozhodnutie mohlo byť (a v tomto prípade aj bolo) preskúmané najvyšším súdom, a to na základe riadneho opravného prostriedku (odvolania). Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť v časti vo vzťahu k rozsudku krajského súdu odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie. Ústavný súd sa tak v ďalšom priebehu predbežného prerokovania sťažnosti venoval len časti sťažnosti smerujúcej proti rozsudku najvyššieho súdu.

K namietanému porušeniu označených článkov ústavy rozsudkom najvyššieho súdu

19. Ústavný súd v prvom rade uvádza, že v skutkovo obdobných veciach už zaujal právny názor prvý senát (napr. I. ÚS 150/2017), ako aj druhý senát (II. ÚS 466/2017) ústavného súdu, ktorý sťažnosti odmietol pre nedostatok právomoci, resp. pre zjavnú neopodstatnenosť. Keďže prvý senát ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní danej veci nedospel k odchylnému právnemu názoru a ani nezistil žiadne zásadné skutkové odlišnosti, vychádzal z uvedených rozhodnutí.

20. Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach pravidelne konštatuje, že nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva, ale je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti a ako taký v zásade nie je oprávnený skúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov, ktoré ich viedli k rozhodnutiu vo veci samej. Ústavný súd taktiež neskúma, či bol v konaní pred všeobecným súdom náležite zistený skutkový stav. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti postupu všeobecného súdu s ochranou základných práv

a slobôd garantovanou ústavou, resp. s ochranou ľudských práv a základných slobôd garantovanou medzinárodnou zmluvou, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom (II. ÚS 21/96, I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01).

21. Ústavný súd tak môže preskúmať iba také rozhodnutia všeobecných súdov, ak v konaniach, ktoré im predchádzali, alebo v samotných rozhodnutiach, došlo k porušeniu základného práva a slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom skúmania zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by tieto závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Súčasťou práva na súdnu ochranu je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 60/04).

22. Z obsahu žaloby je evidentné, že sťažovateľ 1 nenamieta porušenie vlastných práv, ale porušenie práv zamestnanca. Pritom zamestnancovi sťažovateľa 1 nič nebránilo v tom, aby sa samostatnou alebo spoločnou žalobou domáhal svojich subjektívnych práv v zákonnej dvojmesačnej lehote. Podľa názoru najvyššieho súdu žalobu podľa § 247 a nasl. zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“) môže podať len ten, kto bol správnym rozhodnutím ukrátený na svojich právach, a nie iba na svojom záujme. V správnom súdnictve sa poskytuje ochrana iba subjektívnym právam žalobcu. Najvyšší súd sa plne stotožnil s názorom krajského súdu, podľa ktorého rozhodnutiami ústredia a pobočky nebolo zasiahnuté do majetkovej sféry sťažovateľa 1, pričom z obsahu žaloby je jednoznačné, že sťažovateľ 1 nenamietal porušenie svojich subjektívnych práv, ale porušenie práv zamestnancov, pretože okrem nedodržania zákonnej 60-dňovej lehoty na vydanie rozhodnutia žiadne iné porušenie svojich subjektívnych práv netvrdil.

23. Vo vzťahu k sťažovateľovi 2 je rozhodujúce, že hoci bol krajským súdom označený ako žalobca, v skutočnosti žalobu nikdy nepodal a aj v jeho prípade ide o pribratého účastníka konania. Na toto procesné postavenie nemá vplyv ani okolnosť,

že krajský súd napriek existencii osobitnej právnej úpravy (§ 250 ods. 1 druhá veta OSP), nesprávne aplikoval § 92 ods. 1 OSP, ktorého použitie v správnom súdnictve nie je možné. Pribratý účastník nemá postavenie vedľajšieho účastníka konania. Nepodanie žaloby predstavuje neodstrániteľnú prekážku konania, na ktorú je potrebné prihliadať v každom štádiu konania. Pretože sťažovateľ 2 žalobu nepodal, najvyšší súd musel konanie proti nemu zastaviť.

24. Vychádzajúc z uvedených ústavnoprávne relevantných úvah ústavný súd po preskúmaní napadnutého rozsudku najvyššieho súdu dospel k záveru, že z jeho odôvodnenia jednoznačne vyplýva, že najvyšší súd sa danou vecou riadne zaoberal, že príslušné právne normy interpretoval a aplikoval ústavne konformným spôsobom, rozviedol, akými úvahami sa pri svojom rozhodovaní riadil, a svoje rozhodnutie tiež zrozumiteľne a preskúmateľným spôsobom odôvodnil.

25. Zároveň je z pohľadu ústavného súdu potrebné konštatovať, že sťažovatelia v podanej sťažnosti s uvedenými rozhodujúcimi závermi najvyššieho súdu vôbec nijako nepolemizujú, a teda ani sa len nepokúšajú správnosť týchto záverov napadnúť. Opakujú argumentáciu uplatnenú pred všeobecnými súdmi, ktorá sa týka vecného posúdenia ich práv, s ktorou sa však najvyšší súd odôvodnene bližšie nezaoberal.

26. Z dôvodu presvedčivosti tohto rozhodnutia predsa len ústavný súd k nosnej námietke sťažovateľov, ktorá spočíva v tom, že najvyšším súdom „došlo k akceptovaniu a k „odobreniu“ zjavne nedostatočného zisteného skutočného stavu veci zo strany orgánov verejnej správy“, považuje za potrebné uviesť, že v zmysle čl. 46 ods. 4 ústavy podmienky a podrobnosti súdnej a inej právnej ochrany ustanoví zákon. V zmysle ustanovenia § 132 OSP súd hodnotí dôkazy podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti. Súdnym prieskumom, vykonávaním dôkazov a ich následným vyhodnocovaním v súlade s procesnými normami vo vzťahu k nastolenej otázke nemohlo zo strany všeobecných súdov dôjsť k porušeniu základných práv sťažovateľov. Nie je namieste ani tvrdenie, že súdy odignorovali sťažovateľmi označené dôkazy, naopak, najvyšší súd v odôvodnení svojho rozsudku s odkazom na rozsudok krajského súdu jasne

a zrozumiteľne vysvetľuje, ktoré dôkazy považuje za relevantné a aké závery pri aplikácii konkrétnych právnych predpisov z nich vyvodzuje.

27. Ústavný súd neakceptoval ani námietku údajnej retroaktivity či nezákonnosti kontroly zo strany orgánov verejnej správy, ktoré nie sú spôsobilé zmeniť záver ústavného súdu o ústavne konformnom výklade najvyššieho súdu, ktorý je obsiahnutý v odôvodnení napadnutého rozsudku. V súvislosti s námietkou, podľa ktorej najvyšší súd mal vyčkať na rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie o predbežnej otázke položenej v iných konaniach v obdobných veciach, ústavný súd uvádza, že sťažovatelia takúto požiadavku v podaných žalobách ani v odvolaní neuplatnili, a preto z materiálneho hľadiska treba konštatovať, že nevyužitie tohto práva by zakladalo neprípustnosť tejto časti sťažnosti, keby bolo potrebné sa ňou osobitne zaoberať.

28. Napokon, z podanej sťažnosti sa javí, že pri vydávaní rozhodnutia ústredia nebola dodržaná procesná lehota, avšak ani toto potenciálne procesné pochybenie nemá vplyv na zákonnosť rozhodnutia orgánu verejnej správy. Podľa § 250i ods. 3 OSP pri preskúmvaní zákonnosti postupu správneho orgánu súd prihliadne len na tie vady konania, ktoré mohli mať vplyv na zákonnosť rozhodnutia. Preto sa ústavný súd touto námietkou bližšie nezaoberal.

29. Ako už bolo uvedené, podľa zákona o ústavnom súde môže ústavný súd odmietnuť aj taký návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. V zmysle judikatúry ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označili sťažovatelia vo svojej sťažnosti, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi namietaným rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, alebo z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno preto považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 56/03, II. ÚS 101/03, I. ÚS 229/07). Vzhľadom na to, že ústavný súd zistil, že žiadnym sťažovateľmi namietaným

postupom najvyššieho súdu nemohlo dôjsť k porušeniu ich označených práv a slobôd podľa ústavy a dohovoru, ich sťažnosť pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vo vzťahu k napádanému rozsudku najvyššieho súdu a postupu, ktorý mu predchádzal, odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

30. Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá pre nedostatok právomoci, resp. pre jej zjavnú neopodstatnenosť, ústavný súd nemohol rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľov, ktoré sú viazané na skutočnosť, že sťažnosti bude vyhovené.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. novembra 2017